

บทที่ 9

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. วัตถุประสงค์ หลังจากจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดังนี้:-

1.1 อธิบายความหมายหัวข้อต่อไปนี้ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ถูกต้อง

- โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศ
- ลักษณะภูมิอากาศ
- ทรัพยากรธรรมชาติและอาชีพ
- การพาณิชย์กรรม
- การคมนาคมขนส่ง
- การอุตสาหกรรม

1.2 อธิบายถึงสาเหตุที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห้งแล้งได้ถูกต้อง

1.3 บอกแหล่งน้ำมันในแผนที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

1.4 อธิบายถึงลักษณะการกระจายของประชากรในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

1.5 สรุปข้อความสำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

2. เนื้อหา

๒๑๘

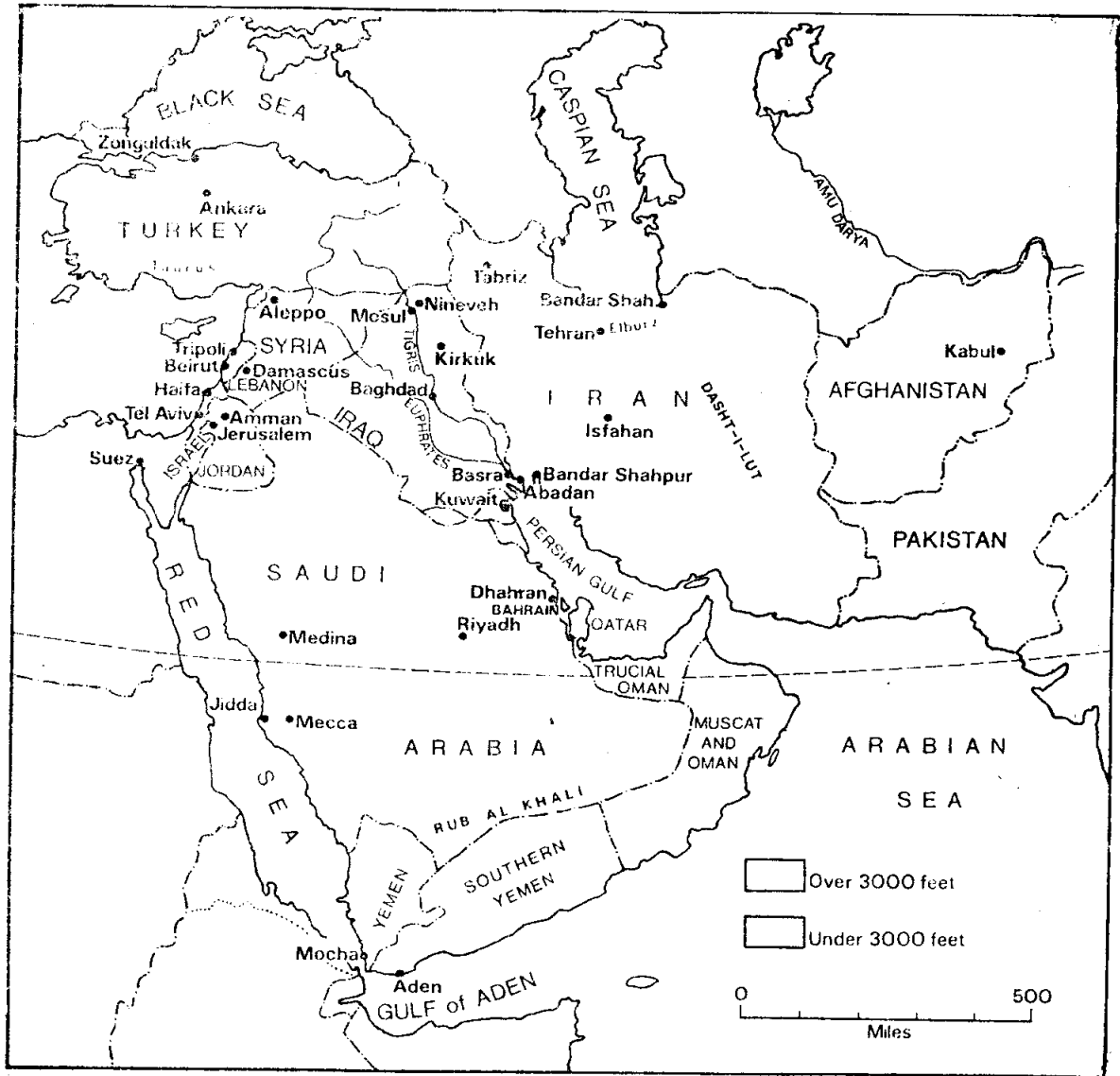
เอเชียตะวันตก (เรียงได้) : ประเทศ, เนื้อที่, ประชากรเมืองหลวงและหน่วยเงินตรา

ลำดับที่	ประเทศ	เนื้อที่ (ตารางไมล์)	เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)	ประชากร (สิ้นปี 2538)	ความหนาแน่น ต่อ 1 ตารางไมล์ (1 ตารางกิโลเมตร)	เมืองหลวง	หน่วยเงินตรา
1	อัฟกานิสถาน	251,000	650,090	18,400,000	73.3 (28.3)	คาบูล	อาฟกานี (Afghani) เรียล (Rial)
2.	อิหร่าน	636,363	1,648,180	61,300,000	96.3 (37.2)	เตหะราน	ดิงาร์ (Dinar)
3.	อิรัก	172,000	445,480	20,600,000	119.7 (78.6)	แบกแดด	ไลรา (Lira)
4.	ตุรกี (รวมตุรกีในยุโรป)	301,380	780,576	61,400,000	203.7 (78.6)	อังการา	ปอนด์ ไซปรัส (Cyprus pound)
5.	ไซปรัส	3,572	9,251	700,000	196.0 (75.7)	นิโคเซีย	ปอนด์ ซีเรีย (Syrian Pound)
6.	สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย	71,498	185,180	14,700,000	205.6 (79.4)	ดามัสกัส	ปอนด์ เลบานอน (Lebanese Pound)
7.	เลบานอน	4,015	10,400	3,700,000	921.5 (355.7)	เบรุต	ปอนด์อิสราเอล (Israeli pound)
8.	อิสราเอล	7,992	20,699	5,500,000	688.2 (265.7)	เยรูซาเลม	ดิงาร์ จอร์แดน (Jordanian dinar)
9.	ราชอาณาจักรฮัชไมต์ จอร์แดน	37,797	96,599	4,100,000	108.5 (42.4)	อัมมัน	

GE 353

เอเชียตะวันตก (เฉียงใต้) : ประเทศ, เนื้อที่, ประชากรเมืองหลวงและหน่วยเงินตรา

ลำดับที่	ประเทศ	เนื้อที่ (ตารางไมล์)	เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)	ประชากร (สิ้นปี 2538)	ความหนาแน่น ต่อ 1 ตารางไมล์ (ตารางกิโลเมตร)	เมืองหลวง	หน่วยเงินตรา
10.	ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย	873,000	2,261,070	18,500,000	21.2 (8.2)	ริยาด	ริยาล (Riyal)
11.	รัฐสุลต่านโอมาน	82,030	212,380	2,200,000	26.8 (10.4)	มัสกัต	ริยาล โอมาน (Oman Riyal)
12.	คูเวต	7,780	20,150	1,500,000	192.8 (74.4)	แอลคูเวต	ดีนาร์ (Dinar)
13.	สาธารณรัฐอาหรับเยเมน (เยเมนเหนือ)	75,290	195,000	10,130,000	135.07 (51.95)	ซอนอา	ริยาล (Riyal)
14.	สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนเยเมน (เยเมนใต้)	186,290	482,490	± 3,070,000	27.65 (10.69)	เมดีนา แอสซิบ	ดีนาร์เยเมน (Yemen dinar)
15.	กาตาร์*	4,000	19,360	500,000	125.0 (25.8)	โดฮา	ริยาล กาตาร์ (Qatar riyal)
16.	บาห์เรน	240	522	600,000	2,500.0 (964.6)	มานามา	ดีนาร์ บาห์เรน (Bahrain dinar)
17.	สหรัฐอาหรับเอมิเรต	32,000	82,880	1,900,000	59.4 (23.0)	อาบูดาบี	ดีราห์ม (Dirham)
	รวม	2,746,244	7,120,407	218,600,000	79.61 (30.7)	—	—

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ : ลักษณะทั่วไป

ที่มา : Lewis and Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 224.

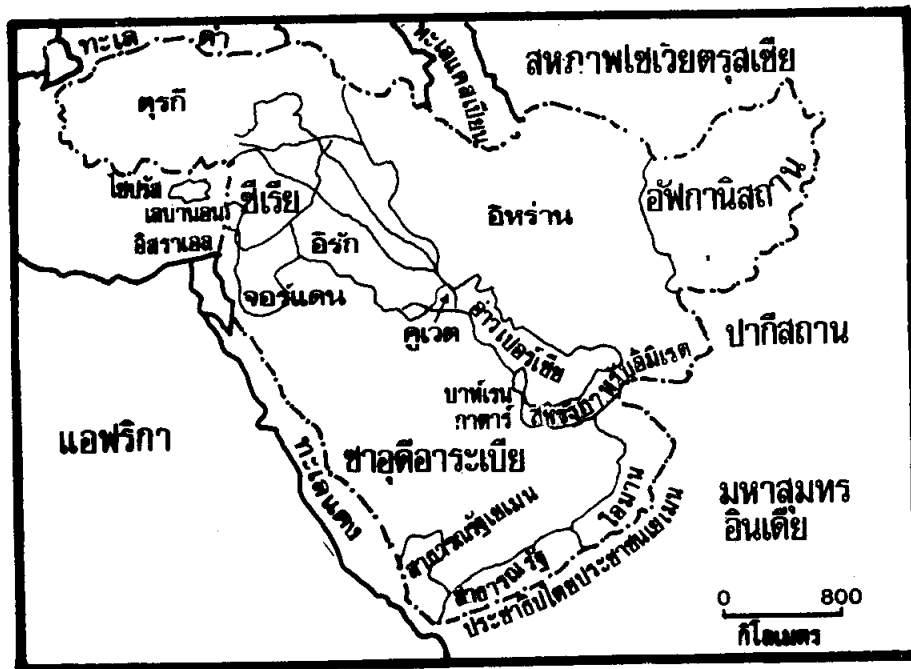
2.1 ที่ตั้ง รูปร่าง ขนาด

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เป็นดินแดนแต่เดิมรู้จักกันในนามของตะวันออกใกล้ ต่อมาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เรียกบริเวณเหล่านี้ว่าตะวันออกกลาง ซึ่งหมายถึงดินแดนที่ประกอบด้วยเอเชียตะวันตกเฉียงใต้และแอฟริกาตะวันออกเฉียงเหนือ เอเชียตะวันตกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่ติดต่อกับทวีปยุโรปมีภูเขาคอเคซัสเป็นแนวพรมแดน และมีช่องแคบกันระหว่างตุรกีในยุโรปและตุรกีในเอเชีย คลองสุเอซเป็นแนวพรมแดนระหว่างแอฟริกากับเอเชีย

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ได้รับสมญาว่าเป็นดินแดนแห่งทะเลทั้งห้า เพราะมีทะเลทรายล้อมอยู่ 5 แห่งได้แก่ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทางตะวันตก ทะเลดำ และทะเลแคสเปียนทางเหนือ ทะเลอาหรับทางใต้ และทะเลแดงตะวันตกเฉียงใต้

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้มีเนื้อที่ประมาณ 2,670,954 ตารางไมล์ หรือประมาณ 1 ใน 7 ของทวีปเอเชีย หรือประมาณ 3 ใน 4 ทวีปยุโรป เอเชียตะวันตกเฉียงใต้เป็นที่ตั้งของประเทศต่าง ๆ 17 ประเทศ คือ อัฟกานิสถาน, อิหร่าน, อิรัก, สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย, เลบานอน, อิสราเอล, ราชอาณาจักรฮัชไมต์จอร์แดน, ตุรกี, ไชปรัส, ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย, สาธารณรัฐอาหรับเยเมน, คูเวต, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเยเมน, บาร์เรน, รัฐสุลต่าน, โอมาน, กาตาร์, สหรัฐอาหรับ

จากตำแหน่งที่ตั้งของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีความสำคัญในการควบคุมเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างทวีปเอเชีย ยุโรป, และแอฟริกา

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ : การแบ่งเขตการปกครอง

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ อยู่ในเขตโครงสร้างใหญ่ของทวีปเอเชีย 2 เขต คือ

1. เขตภูเขายุคใหม่ แนวเทือกเขา อัลไพน์-หิมาลัยัน และโค้งหมู่เกาะ (The Alpine-Himalayan-Island Arc System) ได้แก่

n. เขตอิราเนียน (Iranian Section)

ข. เขตอเมเนียนนอต (Amenian Knot)

ค. เขตอนาโตเลียน (Anatolian Section)

2. เขตที่สูงหินเก่าตอนใต้ (The Southern Massives) ได้แก่เขตที่ราบสูงอาหรับเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ จึงแบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. เขตที่สูงตอนเหนือ (Northern highlands) ซึ่งได้แก่บริเวณที่อยู่ในเขตภูเขายุคใหม่แนวเทือกเขาไพอัลน์-หิมาลัย ทั้งหมด มีอาณาเขตตั้งแต่ช่องแคบตุรกีจนถึงบาลูจิสถานของปากีสถานตะวันตก มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงและที่ราบสูงเป็นส่วนใหญ่ แบ่งเป็น 3 ตอนกล่าวคือ ทางด้านตะวันออกสุดซึ่งเป็นอาณาบริเวณของประเทศอิหร่าน และอัฟกานิสถานเรียกว่า "เขตที่ราบสูงอิราเนียน" มีภูเขาเอลเบิร์ซ (Elburz) อยู่ทางภาคเหนือใกล้ทะเลแคสเปียน อัฟกานิสถานอยู่ถัดไปจากอิหร่านส่วนมากเป็นภูเขา มีเทือกเขาฮินดูกูชวางตัวในแนวเหนือใต้ที่ราบ

ถัดจากเขตที่ราบสูงอิราเนียนไปทางตะวันตกเป็นเขตที่เรียกว่า "อาร์เมเนียนนอต" ภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง ได้แก่ เทือกเขาแอนติ-เตารุส (Anti-Taurus) และเทือกเขาอะราร์ท (Ararat Mountains)

ถัดจากอาร์เมเนียนนอต ไปทางตะวันตกเป็นเขตที่เรียกว่า "ที่ราบสูงอนาโตเลียน" ดินแดนตอนนี้อยู่ส่วนมากเป็นประเทศตุรกี ภูมิประเทศเป็นทิวเขาปอนติก (Pontic) ทางริมฝั่งทะเลดำทางเหนือ และทิวเขาเตารุส (Taurus) อยู่ทางใต้ ตอนกลางระหว่างเทือกเขาทั้งสองเป็นที่ราบสูงอนาโตเลียน

2. เขตที่ราบสูงอาหรับ (Arabia Section) ส่วนที่สองของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้มีส่วนใหญ่เป็นทะเลทรายแห้งแล้งเว้นแต่ลุ่มแม่น้ำไทกริส และยูเฟรติส แบ่งเป็น 5 เขตย่อย คือ

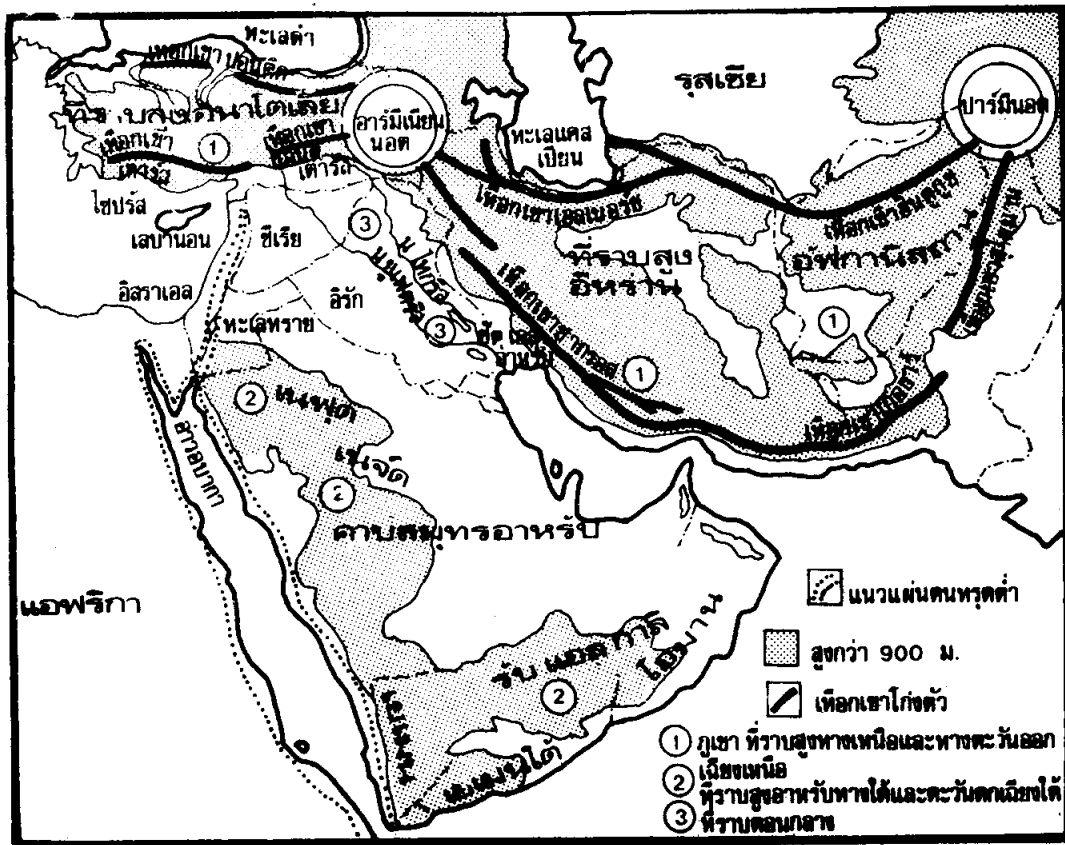
(1) ที่ราบต่ำอิรัก ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศอิรัก ซึ่งสมัยโบราณเรียกว่าเมโสโปเตเมีย เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส ทางตอนเหนือเป็นที่สูงค่อย ๆ ลาดลงทางใต้ทางภาคใต้เป็นบริเวณที่ดินที่น้ำท่วมทับถมไว้อุดมสมบูรณ์มาก

(2) ที่ราบสูงซีเรีย-อาหรับเหนือ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงซึ่งจะค่อย ๆ ลาดลงทะเลทรายซีเรียและที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส

(3) ทิวภูเขาเรียบฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลแดงซึ่งเป็นดินแดนของซีเรียทางด้านตะวันตก เลบานอน อิสราเอล จอร์แดนด้านตะวันตก ซาอุดีอาระเบียด้านตะวันตก

ภูมิประเทศตอนนี้จะเป็นที่ราบริมฝั่งทะเล แล้วพื้นดินค่อย ๆ สูงขึ้นไปเป็นที่ราบครั้นแล้วพื้นดินก็ลดต่ำลงเป็นที่ราบต่ำ แล้วพื้นดินจะยกสูงขึ้นอีกเป็นที่ราบสูงลาดต่ำสุดตอนในในบริเวณนี้ทางด้านตะวันตกใกล้ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีแนวของหุบเขาลึกซึ่งเกิดจากเปลือกโลกเลื่อนตัวต่ำลงไป ตั้งต้นจากอ่าวอะกาบาทางเหนือของทะเลแดง ขึ้นไปทางเหนือตามพรมแดนระหว่างประเทศจอร์แดน และอิสราเอลทะเลเดดซีซึ่งต่ำกว่าระดับน้ำทะเลมาก จนได้รับสมญาว่าเป็นที่ต่ำที่สุดของโลกและมีน้ำทะเลเค็มจัดที่สุดของโลกด้วยก็อยู่ในแนวเขตนี้นี้

(4) ทะเลทรายและที่ราบชายฝั่งทะเลอาหรับ บริเวณตอนกลางของเขตนี้นี้ได้แก่ที่สูงเนจด์ (Nejd) สูงประมาณ 3,000-4,000 ฟุต อยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ทางเหนือได้แก่ทะเลทรายนาฟูด (Nafud) ทางตะวันออกและทางใต้เป็นทะเลทรายมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ดาฮานา และรับอัลกลาลี สำหรับทางชายฝั่งทะเล ได้แก่ ที่ราบอัล-ฮายาบนอ่าวเปอร์เซียและโอมาน ฮัจรามาอูตและเอเดนบนฝั่งทะเลอาหรับ

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ : ลักษณะภูมิประเทศ

(5) คาบสมุทรซีนาย ทางตอนเหนือที่เป็นที่ราบชายฝั่งเป็นทะเลทรายแคบ ๆ และมีลักษณะค่อย ๆ สูงขึ้นจนชัดเจน และเป็นภูเขาหินภาคใต้

2.3 โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ :-

1. เขตเทือกเขาและที่ราบสูงทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ที่ราบสูงอิหร่านในประเทศอิหร่าน ซึ่งมีความสูงอยู่ระหว่าง 450-600 เมตร ทางตะวันออกเฉียงเป็นจุดรวมปาร์มีนอต และอาร์มีเนียนนอตทางด้านตะวันตก ที่ราบสูงมีเทือกภูเขาขนาดทั้งด้านบนและล่าง ได้แก่เทือกภูเขาแอลเบอร์ซ อยู่ตอนใต้ทะเลแคสเปียน ถัดไปทางตะวันออกเฉียงเป็นเทือกภูเขา ฮินดูกูช ส่วนตอนล่างเป็นเทือกภูเขา ซากรอส เกอธาร์ แลสุโลมาน

ทางตะวันตกของอาร์มีเนียนนอต เป็นที่ราบสูงอนาโตเลีย ซึ่งอยู่ระหว่างเทือกภูเขา ปอนติก และ เตารุส เทือกภูเขาเหล่านี้เกิดจากการโก่งตัวและมีอายุยุคใหม่ทางธรณีวิทยาโครงสร้างภายในยังไม่มั่นคง เกิดแผ่นดินไหวอยู่เสมอ

2. เขตที่ราบสูงอาหรับทางตะวันตกเฉียงใต้ อยู่ทางภาคตะวันตกและภาคใต้ของคาบสมุทรอาหรับ ซึ่งเป็นที่ราบสูงหินเก่าแข็งแกร่ง ยุคเดียวกับที่ราบสูงเก่าเดคคานในคาบสมุทรอินเดีย ทางภาคตะวันตกที่ติดกับทะเลแดงยกตัวขึ้นสูงประมาณ 1,800 เมตร และค่อยลาดต่ำมาทางตะวันออกเฉียงสู่ที่ราบอ่าวเปอร์เซีย ด้านเหนือเป็นที่ราบสูง เฮจาซ ส่วนทางใต้เป็นที่ราบสูงรับจัลกาจ

3. เขตที่ราบต่ำตอนกลาง ได้แก่บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริส และยูเฟรติส บริเวณอ่าวเปอร์เซียอยู่ระหว่างที่สูงทั้งสอง เคยเป็นแอ่งแผ่นดินทรุดต่ำอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลมาก่อนในระยะหลังมีตะกอนทับถมสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นแผ่นดิน กลายเป็นที่ราบอุดมสมบูรณ์ระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและอ่าวเปอร์เซีย รวมแม่น้ำจอร์แดน และทะเลเดดซี (Dead Sea) ซึ่งอยู่ต่ำจากระดับทะเลถึง 3,888 เมตร มีความเค็มมากกว่าความเค็มของน้ำทะเลถึง 7 เท่าถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของที่ทรุดต่ำบริเวณนี้ ดินแดนที่ราบต่ำอยู่ในเขตประเทศอิสราเอล (ปาเลสไตน์) ซีเรีย เลบานอน ไปยังเมืองอเลปโป แล้วโค้งไปสู่แนวลุ่มน้ำไทกริส-ยูเฟรติส นับว่าเป็นแหล่งสะสมน้ำมัน ถ่านหิน เกลือและยิปซัม

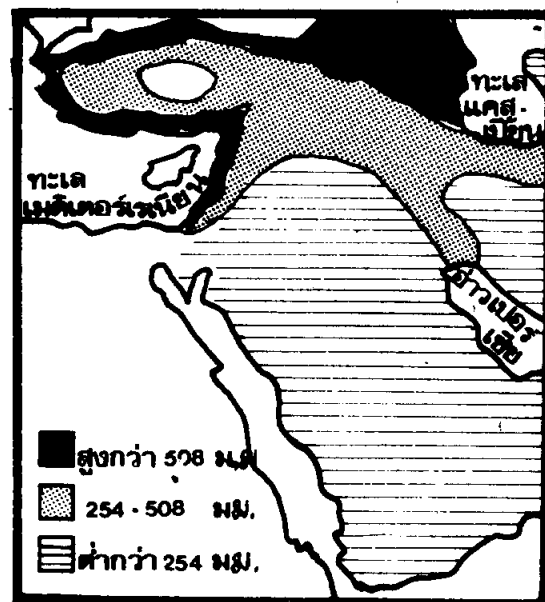
2.4 ลักษณะภูมิอากาศและอิทธิพลของลม

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ มีลักษณะภูมิอากาศที่เด่นชัดคือ แห้งแล้งมีฝนตกน้อย ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมบ้าง ส่วนใหญ่ได้รับปริมาณน้ำฝนน้อยกว่า 250 มิลลิเมตร และระหว่าง 350-760 มิลลิเมตร (ตอนเหนือทะเลอาหรับ) จึงมีอากาศแบบทะเลทราย และทุ่งหญ้าเขตร้อน

ดินแดนตอนเหนือของประเทศอิหร่าน ระหว่างเทือกภูเขาเอลเบอรัซ และทะเลแคสเปียนรวมทั้งตอนกลางของคาบสมุทรอนาโตเลีย มีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้า (Steppe climate) มีฝนตกบ้างในฤดูร้อน เพราะได้รับอิทธิพลของลมมรสุม ตอนบนของเขตเป็นแบบทุ่งหญ้าเขตอบอุ่น ฤดูหนาวได้รับฝนน้อย รวมทั้งปีระหว่าง 380-760 มิลลิเมตร ลักษณะภูมิอากาศแบบนี้ทางรอบ ๆ คาบสมุทรอาหรับด้วย โดยเฉพาะบริเวณที่ราบสูง

ดินแดนตอนกลางส่วนใหญ่ของคาบสมุทรอาหรับ หรือประเทศซาอุดีอาระเบียและชายฝั่งทะเลแดงด้านตะวันออก มีลักษณะภูมิอากาศแบบทะเลทรายเขตร้อน (Desert Climate) ปริมาณน้ำฝนน้อยกว่า 250 มิลลิเมตร ฤดูร้อนได้รับลมมรสุมบ้าง ส่วนใหญ่อากาศร้อนจัดและแห้งแล้ง

บริเวณรอบ ๆ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและด้านรับลมของเทือกเขาซาโครส ภูเขาในเลบานอน เทือกเขาปอนติก และเอลเบอรัซทางเหนือ มีภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ : ปริมาณน้ำฝน

(Mediterranean climate) มีฝนตกมากในฤดูหนาว ส่วนฤดูร้อน ร้อนและแห้งแล้ง โดยเฉพาะดินแดนอุดมสมบูรณ์พระจันทร์เสี้ยว จะมีปริมาณน้ำฝนมากพอทำการเพาะปลูกได้ และอาศัยการชลประทานจากกลุ่มน้ำไทกริส-ยูเฟรติส อันเป็นดินแดนตอนกลางของประเทศอิรัก

สรุป เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ มีลักษณะภูมิอากาศแบบทะเลทรายเขตร้อน เขตอบอุ่น และแบบเมดิเตอร์เรเนียน

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ มีลักษณะลมฟ้าอากาศตั้งแต่บริเวณป่าเขตกึ่งหนาวและฝนตกชุกทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือและภาคเหนือจนถึงเขตทุ่งหญ้ากึ่งแห้งแล้ง ซึ่งมีฝนตกในฤดูหนาวและเป็นเขตทะเลทรายทางภาคใต้

บริเวณที่สูงหรือภูเขาทางภาคเหนือ อุณหภูมิค่อนข้างเย็นทั้งในฤดูหนาวและในฤดูร้อน ส่วนทางใต้เว้นแต่ชายทะเลในฤดูหนาวอากาศอบอุ่น ส่วนฤดูร้อน ร้อน

บริเวณที่ฝนตกชุกได้แก่ บริเวณชายฝั่งทะเลดำและทะเลแคสเปียน ประมาณ 60-75 นิ้วต่อปี ตามเชิงเขาฝนตกมากกว่านี้ส่วนมากฝนตกในฤดูหนาว ทางภาคใต้และภาคตะวันออกฝนตกประมาณ 30-40 นิ้วต่อปี ฤดูแล้งมีระยะยาวและร้อนกว่าที่อื่น ทางภาคเหนือของซีเรียภาคเหนือของอิรัก และตะวันตกเฉียงเหนือของอิหร่าน ฝนตกประมาณ 10-15 นิ้วต่อปี สำหรับในคาบสมุทรอาหรับนั้น พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นทะเลทราย ไม่มีน้ำเลย นอกจากธารน้ำที่มีไหลเพียงชั่วคราวชั่วคราว

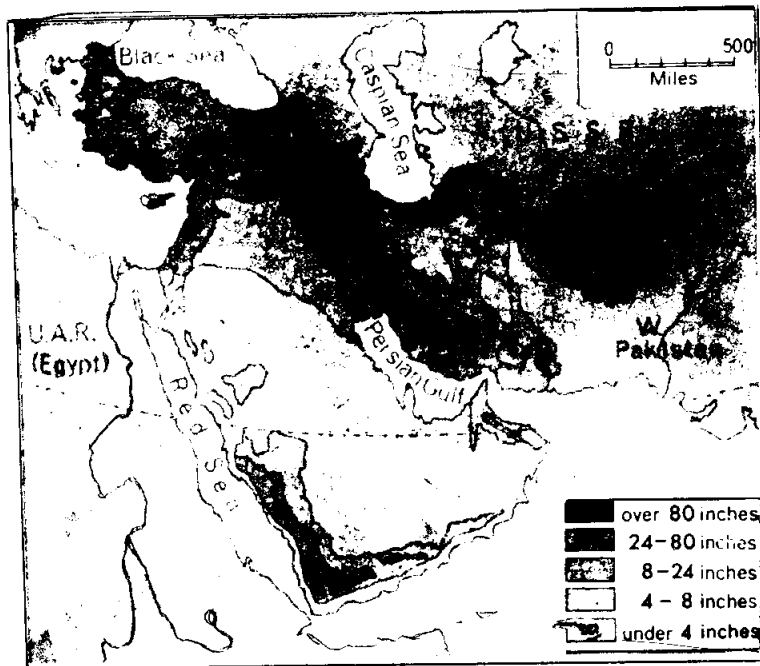
ภูมิอากาศของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ มี 4 ประเภท คือ

1. ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ("Csa") มีลักษณะเป็นเขตภูมิอากาศอบอุ่นที่มีฤดูร้อน ร้อนจัดหรือร้อนปานกลาง ฤดูหนาวไม่หนาวจัด ส่วนใหญ่ฝนตกในฤดูหนาว ฤดูร้อนแห้งแล้ง ท้องฟ้าแจ่มใส มีแสงแดดมากเกือบตลอดทั้งปี ได้แก่ บริเวณชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติสตอนบน ซึ่งได้แก่ประเทศอิรัก ตุรกี ซีเรีย เลบานอน อิสราเอล

2. ภูมิอากาศทะเลทรายแถบร้อน ("BWh") มีลักษณะอากาศร้อนและแห้งแล้งมาก ได้แก่ บริเวณคาบสมุทรอาหรับเกือบทั้งหมด ซึ่งเป็นอาณาเขตของประเทศซาอุดีอาระเบีย เยเมนอาหรับจอร์แดน สาธารณรัฐประชาชนเยเมน ทะเลทรายเหล่านี้ คือ ทะเลทรายนาฟูด ทะเลทรายซีเรีย ทะเลทรายริบอัลกาสิ นอกจากนั้นก็ ได้แก่ บริเวณตอนกลางของอิหร่าน

3. ภูมิอากาศทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย ("BSh" "BSk") ทั้งแถบร้อนและแถบอบอุ่นมีลักษณะไม่แห้งแล้งมากเหมือนกับทะเลทราย มีฝนตกน้อยมาก เขตอากาศทุ่งหญ้ากึ่งทะเล

ทรายแถบร้อน ได้แก่ เขตที่อยู่ติดต่อกับทะเลทรายในคาบสมุทรอาหรับ ส่วนเขตอากาศ
 พึ่งพิงน้ำกึ่งทะเลทรายแถบอบอุ่น ได้แก่บริเวณในประเทศอิหร่าน และที่ราบสูงอนาโตเลีย
 ในตุรกี 4. ภูมิอากาศแบบภูเขา "H" ลักษณะอากาศเป็นได้ตั้งแต่เย็นจัด จนถึงร้อนเป็นป่า
 ดงดิบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสูงของภูมิประเทศ ได้แก่บริเวณภูเขาสูงในอิหร่าน ตุรกีอัฟกานิสถาน
 และเยเมนอาหรับ

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ : เขตดินอุดมดินแดนพระจันทร์เสี้ยวและปริมาณน้ำฝน
 ที่มา : Lewis & Ho., Asin; A Regional Geography. หน้า 325.

2.5 ทรัพยากร อาชีพ ประชากร

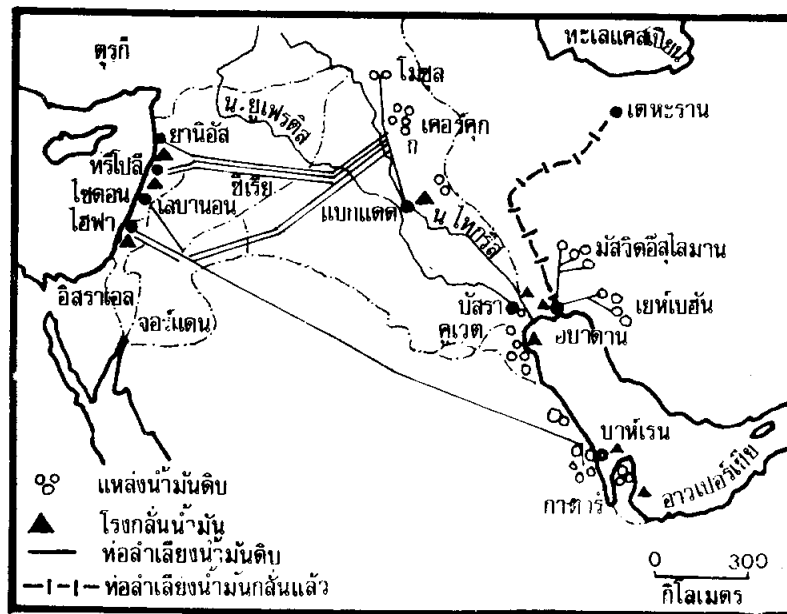
พืชพรรณธรรมชาติ แบ่งได้ดังนี้

1. ป่าละเมาะเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean Scrub forest) เป็นป่าไม้ที่มีต้นไม้
 ขนาดเล็ก ลำต้นไม่สูงใหญ่ และขึ้นเบาบางมักมีพุ่มหญ้าสลับ ต้นไม้มีใบเล็กและไม่ผลัดใบ
 ส่วนใหญ่ในบริเวณที่อยู่ในเขตภูมิอากาศเมดิเตอร์เรเนียน จะเป็นป่าไม้ประเภทนี้ สำหรับ
 ป่าไม้ที่พบในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ จะมียูตามเชิงเขาในทวีปเอเชียซึ่งมีฝนตกชุก เป็นป่า
 ไม้ไม่ผลัดใบ ถัดลงมาเป็นป่าไม้ใบกว้าง เช่น บีช เซสนัท และบอกร์ เชิงเขาด้านอับลมจะ
 มีป่าไม้ขึ้นอยู่เบาบาง มีพุ่มไม้เล็ก ๆ อยู่ทั่วไปใน ตุรกี ซีเรีย และอิรัก มีป่าไม้โอ๊กมาก ส่วน
 ภาคใต้ของเปอร์เซียนอกจากโอ๊กแล้วยังมีสนชนิดต่าง ๆ อีกด้วย

2. ทุ่งหญ้าสเตปป์ (Steppe) หรือทุ่งหญ้างิ่ทะเลทรายในแถบที่ราบสูงอนาโตเลีย เป็นทุ่งหญ้าเพราะมีฝนตกน้อย จะเห็นว่าทางภาคเหนือและภาคตะวันตกของอิหร่าน ภาคเหนือของซีเรียและภาคเหนือของอิรัก เป็นทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์

3. ทุ่งหญ้าทะเลทราย (Desert Scrub) เป็นทุ่งหญ้าที่ขึ้นอย่างเบาบาง พืชพรรณธรรมชาติ

ส่วนใหญ่เป็นแบบทุ่งหญ้าและทะเลทราย เพราะมีปริมาณน้ำฝนน้อย บริเวณที่ได้รับฝนและชุ่มชื้นจะมีป่าไม้ขึ้น เช่น แถบชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แถบภูเขาที่รับลมฝน จะมีพืชพรรณแบบภูเขาในตุรกีและอิหร่านตอนบนเป็นป่าไม้ผลัดใบมากเป็นหย่อม ๆ และมีต้นไม้เล็ก ๆ ที่ทนความแห้งแล้งได้ดีขึ้นอยู่เป็นแห่ง ๆ เช่น ต้นกระบองเพชร (Cactus) เป็นต้น ในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ มีพื้นที่มากกว่าครึ่งที่เป็นทุ่งหญ้าทะเลทราย

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ :
แหล่งน้ำมัน เส้นทางคารขนส่งทางท่อ

แร่ธาตุและน้ำมัน

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เป็นแหล่งผลิตน้ำมันปิโตรเลียมได้มากที่สุดในโลก จึงทำให้ภูมิภาคนี้มีความสำคัญในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์อยู่มาก ประเทศและรัฐที่มีความสำคัญในการขุดน้ำมัน เรียงตามลำดับดังนี้ คือ คูเวต ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน อิรัก บาห์เรน และกาตาร์

นอกจากน้ำมันปิโตรเลียม มีถ่านหินอยู่เล็กน้อยในตุรกี และอิหร่าน ผลิตพอใช้ภายในประเทศ อิหร่าน และตุรกียังมีแร่ธาตุต่างๆ เช่น ทองแดง โครเมียม และเหล็ก อิสราเอล จอร์แดนมีแร่วอลแฟม โปแตช เกลือ โบรไมต์ ซึ่งมีอยู่มากในแถบทะเลสาบเดดซี นอกจากนี้จอร์แดนยังมีแมงกานีส ซีเรีย ผลิตแอสฟัลต์ ซาอุดีอาระเบีย ผลิตทองคำ

ดิน สภาพดินของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ แบ่งได้เป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ

(1) ดินพอดโซลิกแดงปนเหลือง (Red-yellow Podsolc soils) เป็นดินที่อยู่ในเขตภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ที่มีการซึมชะของธาตุต่างๆ ในดินลงไปในระดับลึกมีอยู่มาก แต่การผุพังสลายของอินทรีย์วัตถุน้อยกว่าดินในเขตร้อนฝนชุก ดังนั้นจึงมีฮิวมัสในดินมากพอที่จะทำให้พืชเจริญเติบโตได้ ดังนั้นในเขตภูมิอากาศเมดิเตอร์เรเนียนของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ จึงมีการเพาะปลูกหนาแน่นพอสมควร

(2) ดินทะเลทราย เป็นดินที่มีเนื้อที่อย่างกว้างขวางในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมของประชากรในภูมิภาคนี้ คือทำไม่ค่อยได้ผลนัก เพราะดินทะเลทรายเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์น้อย เนื่องจากขาดอินทรีย์วัตถุและการระเหยตัวของน้ำในดินที่มีอยู่มากกว่าน้ำที่ซึมลงไปดิน ทำให้ผิวหน้าดินมีเกลือและค้างจับตัวกันเป็นชั้นหนาเป็นอันตรายต่อพืช อย่างไรก็ตามอิสราเอลได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ปรับปรุงดินประเภทนี้ สามารถทำการเพาะปลูกได้ นับว่าเป็นชาติที่มีความสามารถยิ่งในการต่อสู้กับอุปสรรคทางธรรมชาติ

2.6 ประชากร

ชาติพันธุ์ ประชากรในตะวันตกเฉียงใต้ส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์คอเคซอยด์ ในกลุ่มที่เรียกว่า “แอตแลนโต-เมดิเตอร์เรเนียน” (Atlanto-Mediterranean) และกลุ่มอิราโนอัฟกานเมดิเตอร์เรเนียน (Irano-Afghan Mediterranean) กลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในอิหร่าน, อัฟกานิสถาน และ อาระเบีย นอกนั้นยังมีกลุ่มเล็กๆ อีก เช่น ไดนาริค (Dinaric) กลุ่มอาร์เมนนอยด์ (Armenoids) ซึ่งอยู่ในตุรกีและซีเรีย

จำนวนประชากรของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2538) มีประชากร 228,800,000 คน เป็นจำนวน 1 ใน 15 ของประชากรในทวีปเอเชียสิ้นปี 2530 มีประชากร 185,400,000 คน ประเทศที่มีประชากรมากที่สุด คือ ตุรกี ประเทศที่มีประชากรน้อยที่สุด คือกาตาร์

ความหนาแน่น และการกระจายของประชากร

ดินแดนของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ รวมกันมีพื้นที่ประมาณ 6,925,407 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 141,739,000 ล้านคน (ปี 2519) ดังนั้นความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยจึงเท่ากับ 20.9 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ปี 2520 มีประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 143,789,000 คน ความหนาแน่นเพิ่มเป็น 21.02 คน ต่อตารางกิโลเมตร สิ้นปี 2538 มีประชากร 228,800,000 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 32.1 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร หรือ 83.3 คน ต่อ 1 ตารางไมล์ บริเวณที่ประชากรอาศัยหนาแน่น ได้แก่

1. บริเวณชายฝั่งเมดิเตอร์เรเนียนในเขต ตุรกี ซีเรีย เลบานอน อิสราเอล
2. ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส ในอิรัก

เขตที่มีประชากรน้อย ได้แก่ แถบทะเลทราย ภูเขา และทุ่งหญ้า ในคาบสมุทรอาหรับและในอิหร่าน ซึ่งเป็นที่แห้งแล้ง

2.7 อาชีพของประชากรในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

การเกษตรกรรม เนื่องจากภูมิภาคเขตนี้เป็นทะเลทราย ภูมิอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง แหล่งทำการเพาะปลูกจึงมีน้อย เมื่อเทียบกับเนื้อที่ของบริเวณนี้ คือ มีแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ 2 แห่ง คือ

1. เขตเพาะปลูกที่ราบชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน พืชสำคัญ คือ ผลไม้ ได้แก่ ส้ม มะนาว องุ่น นอกจากนั้นได้แก่ ข้าวสาลี ยาสูบ และต้นหม่อน
2. บริเวณที่ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส พืชสำคัญ ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวเจ้า ผลไม้ และฝ้าย

การเลี้ยงสัตว์ นับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญสำหรับประชากรในแถบนี้ ทั้งนี้เพราะภูมิประเทศเป็นทุ่งหญ้า และทะเลทรายเป็นส่วนใหญ่ การเลี้ยงสัตว์มีทั้งชนิดเร็วร้อน และประจำกับที่ ชนิดเร็วร้อนมีมากในคาบสมุทรอาหรับ สัตว์ที่เลี้ยงคือ อูฐ และ แกะ ส่วนประจำกับที่มีมากใน คาบสมุทรอนาโตเลีย ที่ราบสูงอิหร่าน สัตว์ที่เลี้ยง คือ แพะ แกะ ในตุรกีมีพันธุ์แกะที่มีชื่อ คือ พันธุ์อังโกลา (Angola) ซึ่งมีขนยาวสำหรับทอผ้าขนสัตว์โมแฮร์

การประมง มีการงมหอยมุก ในอ่าวเปอร์เซียและอ่าวโอมาน ส่งเป็นสินค้าสำคัญ นอกจากนั้นในตุรกีและอิหร่าน ยังมีการจับปลาเตอร์เจียนในทะเลดำ และทะเลแคสเปียน ส่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญอีกด้วย

การอุตสาหกรรม

การอุตสาหกรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังมีความเจริญน้อย เพราะขาดปัจจัยที่สำคัญในการอุตสาหกรรม คือ ทุน คนงานที่มีฝีมือ พลังงาน วัตถุดิบ และตลาดการค้า

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ได้แก่ การทำซีเมนต์ ทอผ้า พรม ทำแป้ง เกลือ น้ำตาล เหล้า บุหรี่ ย้อมหนัง ยาสูบ และเครื่องเฟอร์นิเจอร์ ประเทศที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมในภูมิภาคนี้ คือ ตุรกี มีอุตสาหกรรมทอผ้า และถลุงเหล็ก และอิสราเอลมีอุตสาหกรรมเคมี เจียรไนเพชรพลอย และเครื่องก่อสร้าง อุตสาหกรรมหนักที่เด่นที่สุดในภูมิภาคนี้คือ โรงงานกลั่นน้ำมัน และการขุดน้ำมันดิบส่งไปจำหน่ายในทวีปยุโรป

การพาณิชย์กรรม

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญมาตั้งแต่โบราณ เนื่องจากเป็นย่านกลางระหว่างยุโรปกับเอเชีย ในปัจจุบันยังมีความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะเป็นแหล่งน้ำมันอันมหาศาลเป็นที่ต้องการของประเทศที่ทำการอุตสาหกรรม รัสเซียต้องการหาทางออกทางทะเลผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฝรั่งเศสได้ลงทุนสร้างทางรถไฟในซีเรีย และทำการค้าขายด้วยอังกฤษได้รับประโยชน์จากการค้าในอิรัก สหรัฐอเมริกาได้ลงทุนกิจการน้ำมันและดำเนินการค้ากับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเห็นได้ว่าสินค้าสำคัญของภูมิภาคนี้คือน้ำมันดิบ ซึ่งส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายในทวีปยุโรป การนำน้ำมันไปจำหน่ายมี 2 ทาง คือ

1. ทางเรือบรรทุกน้ำมัน
2. ทางท่อ (Pipe lines) ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างบ่อน้ำมันในประเทศซาอุดีอาระเบียและอิรัก กับเมืองท่าชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

2.8 การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งสะดวกเฉพาะในเขตตอนกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ดินแดนอุดมสมบูรณ์พระจันทร์เสี้ยว มีทั้งเส้นทางถนนและรถไฟสายสำคัญ เชื่อมระหว่างเมืองบัสรา ไปยังกรุงแบกแดด โมซูล อเลปโป และดามัสกัส

การขนส่งทางท่อ (Pipe lines) นับว่ามีความสำคัญมากในการช่วยขนส่งน้ำมันจากแหล่งผลิตไปยังโรงกลั่นน้ำมันและเมืองท่าส่งออก หรือจากโรงกลั่นไปสู่เมืองท่าส่งออก โดยเฉพาะจากบริเวณแหล่งน้ำมันอันมณีมาจากอ่าวเปอร์เซีย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ของประเทศอิรักไปสู่เมืองท่าริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เช่น ไฮฟา ซิดอน ทริโปลี และ บานียัส เป็นต้น TAP หมายถึงท่อน้ำมันสายอเรเบีย (Tarn-Arabian Pipe line) มีความยาวถึง 1,718 กิโลเมตร

ปัจจุบันมีเส้นทางขนส่งทางอากาศระหว่างดินแดนเหล่านี้ ท่าอากาศยานสำคัญ ๆ ได้แก่ อิสตันบูล เบรุต แบกแดด และเตหะราน

3. สรุป ภูมิภาคเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ประกอบด้วยประเทศต่างๆ รวม 17 ประเทศ มีดินแดนติดต่อกับทวีปยุโรป สหภาพโซเวียต และแอฟริกา ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่สูงของเขตภูเขายุคใหม่ ได้แก่ เขตอิราเนียน อเมเนียนนอตและอนาโตเลีย ส่วนทางตอนใต้เป็นที่สูงหินเก่า ได้แก่ ที่สูงตอนเหนือและที่ราบสูงอาหรับ ลักษณะภูมิอากาศมี 4 ประเภทคือ แบบเมดิเตอร์เรเนียน ทะเลทรายแถบร้อน พุ่มหญ้ากึ่งทะเลทราย และภูมิอากาศแบบภูเขา ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือน้ำมันปิโตรเลียม ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกผู้ค้าน้ำมันส่งออก (OPEC) ประชากรประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมน้อยเพราะภูมิอากาศแห้งแล้ง การอุตสาหกรรมพัฒนาไปช้ามาก การคมนาคมขนส่งใช้ทางน้ำ รถไฟ รถยนต์ และทางท่อ สินค้าออกที่สำคัญที่สุดคือน้ำมันดิบ

หมายเหตุ รายละเอียดของประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ศึกษาได้จากหนังสืออ่านประกอบเอเชีย

4. กิจกรรมและแนวคิด

- 4.1 ให้นักศึกษาลงชื่อภูเขา แม่น้ำ อ่าว และทะเล ในแผนที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 4.2 ให้อุภาพหนึ่งเกี่ยวกับการขนส่งทางท่อ จากภาควิชาโสตฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 4.3 ให้สรุปเนื้อหาสำคัญ และตอบปัญหาจากคำถามท้ายบททุกข้อ

5. คำถามท้ายบท

- 5.1 ให้อธิบายหัวข้อต่อไปนี้ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 - ประเทศต่าง ๆ มีอะไรบ้าง
 - โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศ-ภูมิอากาศ
 - ทรัพยากรธรรมชาติและอาชีพ-การค้าและการคมนาคมขนส่ง
- 5.2 จากแผนที่โครงร่าง ให้ปฏิบัติดังนี้
 - ลงชื่อเมืองสำคัญ (โดยเฉพาะเมืองหลวง)
 - ที่ราบสูงอิราเนียน
 - ทะเลตาย
 - อ่าวเปอร์เซีย
 - แม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส
 - เทือกภูเขาซากรอส
 - ท่งหญ้าสั้น
 - เมืองเอเดน
 - บาร์เรน